

probatur (quod etiam secundum potentiam Dei absolutam procedit) nam effectus formalis positivus permanenter, et habitualiter denominans implicat quod formaliter præbeat a forma transeunte, et nihil positivum, et reale relinquente: sed esse justum, et sanctum est effectus formalis positivus realis permanentem, et habitualiter existens in anima; ergo implicat fieri formaliter per actum transeuntem elicited ab ipsa anima. Consequentia est legitima, et majorevidens, quia effectus formalis non est aliud quam ipsamet forma ut communicata subjecto, et in illo existens; ergo si effectus formalis est positivus, et realis permanentem, et habitualiter, ipsa forma debet esse permanentem, realis, et positiva. Minor vero ostenditur, quia esse justum, et sanctum est effectus consistens in interiori renovatione, et denominatione intrinseca, ut sequenti articulo probabimus (ut ipse Vazquez probat frequenter et admittit) est etiam permanentem, et habitualiter in homine, quia esse sanctum, et justum, non est esse operantem, sed convenit homini etiam si nihil operetur, sed dormiat; ergo non est formaliter ab actu, sed ab aliquo remanente post actum: illud autem remanens, vel est relictum, et quasi productum ex ipso actu, ut significat magister Vincentius esse possibile, vel debet esse ex infusione Dei, ut de facto omnes fatentur. Et hic est habitus gratiæ, nam illa determinatio, et conversio relictæ, et effecta ex actu non potest esse donum supernaturale justificans, quia dona gratiæ non generantur per actus nostros, sed infunduntur a Deo: unde utrumque determinat Concilium sessione VI, capite VII, et quod homo justificatur per voluntariam susceptionem gratiæ, et quod charitas infunditur in cordibus nostris, atque ipsis inhæret. Unde in ipsa

justificatione cum remissione peccatorum, hæc simul infusa accipit homo, fidem, spem, et charitatem: quare non ex aliquo derelicto ab actu nostro, sed infuso a Deo fit justificatio.

XIII. Denique confirmatur, quia actus contritionis non potest formaliter tollere totum quod relinquitur ex peccato; ergo non potest formaliter justificare. Consequentia patet, quia forma quæ non totaliter expellit oppositum non dicitur emundare ab illo subjectum; sed per justificationem emundatur homo a peccato; ergo si non tollit totum quod ex peccato relinquitur, non justificat. Antecedens autem probatur, quia peccatum, ut diximus disputatione præcedenti habet duo, alterum in ordine ad Deum in ratione injuriæ et offensæ, et per hoc non sufficit actus noster satisfacere ad æqualitatem (ut modo suppono ex materia de incarnatione) alterum per ordinem ad peccatorem, scilicet privationem gratiæ, et rectitudinis rationis: et hoc dicimus quod non sufficit solus actus formaliter resarcire, quia per peccatum non solum operatio, et actus deordinantur, sed etiam ipsum subjectum et anima dicitur deordinata et maculata; et ideo ex peccato non solum resultat privatio virtutum in potentiis, sed etiam privatio gratiæ in anima: ergo quantumcumque detur conversio ex parte actus, et operationis, non dicitur rectificare totum quod deordinatur per peccatum, et tollere omnem privationem ex illo relictam nisi attingat etiam ipsam animam in qua ponitur privatio gratiæ ex peccato: actus autem formaliter non est in anima, nec permanentem durat, sed transit; justificatio autem permanet: ergo debet esse aliquid relictum post actum, et non denominatio extrinseca, quia loquitur nunc de justificatione, quæ fit

per interiorem renovationem, de hac enim inquirimus, utrum possit fieri per actum formaliter: ergo debet esse aliqua forma realis manens post actum, et ipsam essentiam animæ tangens, et non producta ab ipso actu, sed infusa a Deo: ergo est habitus.

XIV. Ex hac ratione convincitur nec de potentia absoluta posse hanc justificationem quæ est renovatio interior, fieri per actum formaliter, quia non potest de potentia absoluta effectus formalis intrinsecus fieri sine forma intrinseca, vel sine propria forma, quæ talem effectum contineat: sicut color non potest formaliter facere calidum, quia forma coloris non potest esse forma caloris: ergo nec stare potest quod actus contritionis, qui est ipsa forma operandi juste, faciat animam formaliter justam in sua essentia, sed facit formaliter operantem juste in sua potentia, sicut risibilitas vel actus ridendi non potest formaliter constituere rationale, nec calor ignem.

XV. Ad fundamentum oppositæ sententiæ respondetur negando antecedens. Ad propositionem primam dicitur, quod contritio, et dilectio convertunt hominem ad Deum formaliter affective, seu operative, non effective et radicaliter: respiciunt enim Deum operando circa ipsum, et quasi operative convertendo hominem ad Deum, sed non formaliter convertendo Deum ad hominem, et participando naturam ejus, ita quod Deus inhabitet in homine, et propitiatur illi, quia hoc dependet ex conversione Dei ad hominem quæ supponit conversionem hominis ad Deum, ut dispositionem requisitam juxta illud Zachar. I: *Convertimini ad me, et ego convertar ad vos.* Et sicut ad hoc ut homo, qui est aversus a lumine, iterum illuminetur non sufficit ipsum moveri, et con-

verti ad luminosum, sed requiritur quod ipsum luminosum sua actione illi lumen infundat; ita contritio, et dilectio convertunt nos quasi movendo, et applicando, ut non simus aversi ab ipso lumine, non tamen sicut ipsum lumen quo formaliter reddimur illuminati a Deo. Unde hoc ordine signantur in Scriptura conversio nostra ad Deum, et illuminatio Dei ad nos, Isai. LVIII: *Si abstuleris de medio tui catenam (id est, peccatum) et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest, orietur lux tua in tenebris et tenebræ tuæ erunt quasi meridies, et requiem tibi dabit Dominus, et complebit splendoribus animam tuam.* Prius est ergo actio, qua tollitur peccatum, et convertitur homo, deinde ipse splendor infusus a Deo.

XVI. Ad secundam probationem respondetur, quod actus dilectionis consideratus sine gratia, est actus amicitie quasi dispositive vel affective, non formaliter et effective formalitate completa et adæquata, quia omnis amicitia perfecta debet esse amor fundatus in aliqua communicatione, solus vero amor est affectus, non effectus hujus communicationis; si enim solus amor esset ipsa communicatio efectiva, non diceretur amicitia fundari in communicatione, sed in se ipsa, quia actus amicitie amor est: ergo alia communicatio requiritur præter ipsum amorem, ut amicitia sit, et hæc communicatio fit per gratiam, disponit autem ad illam amor. Et quando dicitur, quod eo ipso quod aliquis diligit Deum diligitur a Deo, intelligitur dispositive, non formaliter, sicut hoc ipso quod est calor ut octo est ignis, ita hoc ipso quod quis diligit diligitur; non tamen formalis ratio, et dignitas ut diligitur est diligere, sed dispositio.

XVII. Ad tertiam probationem dicitur, quod per illum actum manet

subjectum sufficienter mutatum, ut terminet dilectionem Dei, sufficienter, inquam, dispositive, non formaliter: et licet ille actus non possit displicere Deo tamquam dispositio ad formam justificantem, non tamen reddit gratum et placens Deo ipsum subjectum formaliter, sed dispositive et affective, non tamquam dignificans subjectum. Et licet tantum habeat de bonitate, quantum actus peccati de malitia, tamen hoc est in ipsa operatione et actu, non in ipsa dignificatione formaliter subjecti. Unde sicut actus peccati avertit actualiter, sed transeunte actu manet macula habitualiter, ita charitas convertit actualiter et operative, requirit tamen aliquid habituale quod convertat formaliter, et permanenter dignificando: præterquam quod actus contritionis in ratione satisfactionis non habet tantum de recompensa, quantum actus peccati de injuria, sed hoc pertinet ad rationem satisfactionis.

XVIII. Ad confirmationem respondetur in primis esse differentiam inter actum beatitudinis, et actum charitatis viæ, quia actus beatitudinis nunquam transit, sed perpetuo durat, similiter reddit hominem impeccabilem, eo quod destruit formaliter omne dictamen defectuosum, unde petit, vel potest oriri peccatum, et ita ex vi illius quasi totum subjectum redditur unitum, et conversum ad Deum permanenter, et impeccabiliter perfectiori et eminentiori modo quam per solum habitum gratiæ, quod totum non convertit actu charitatis in via.

XIX. Secundo respondetur, quod actus beatitudinis si daretur sine habitu gratiæ non redderet hominem justum, sed maneret in esse moraliter, et solum in esse physico beatus, atque ita separaretur beatitudo moralis a beatitudine physica.

Et quando instatur, quod beatitudo est consummatio gratiæ, et justificationis, respondetur id verum esse de beatitudine completa, non solum physice, sed moraliter et de beatitudine connaturali modo existente, non ita præternaturaliter, sicut tunc esset: videre enim Deum, et non habere Deum placatum, et conversum ad se, est habere beatitudinem physicam tantum, non moralem, et secundum quod est moralis rectitudinis consummatio, et directio, sed præcise ut est visio, et fructio summi boni. Aliud est de unione hypostatica, hæc enim non tenet se ex parte actus, sive operationis, sed ex parte operantis, et ipsius personæ, et sic reddit sanctificatam naturam in ipso suo principio operandi ut quod, ratione cujus ita unitur naturæ Deo, quod eminentiori modo reddit illam sanctam quam gratia, scilicet permanenti et substantiali visione.

XX. Ad testimonia sanctorum et patrum, respondetur illa esse omnino inefficacia, nam cum patres loquerentur de eo quod de facto fit, et constat de facto infundi habitum gratiæ, nec solo actu formaliter justificari, perperam afferuntur ad probandum quid posset facere actus de potentia absoluta, quia si aliquid probant, probant de facto non justificari per actum, vel nihil probant. Quare intelliguntur illæ, vel similes auctoritates in sensu causali, non formali, eo modo quo dici potest dispositionem ultimam expellere formam dispositive, et causaliter, non formaliter: sic actus contritionis, et dilectionis dicitur quod expellit peccatum, et justificat, et est animæ pulchritudo dispositive et causaliter, non formaliter. Quæ expositio ex Concilio deducitur, dum dicitur contritionem præparare, et impetrare nobis justificationem. Concilium autem in sensu patrum loqui-

tur, et Scripturæ, cum convertentibus se, et pœnitentibus (quod utique fit per contritionem) dicit dari propitiationem, et misericordiam Dei, Eccles. XXVII: *Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se*: Isai. LV: *Revertatur ad Dominum, et miseretur ejus*: et Jerem. III *Convertimini filii revertentes, et sanabo vos*. Igitur ipsa conversio non est formaliter sanitas, et justificatio, si quidem post conversionem datur ex misericordia Dei: ergo dispositio est conversio, non forma.

ARTICULUS II.

Utrum de potentia absoluta possit remitti peccatum sine aliqua intrinseca mutatione, et effectu Dei gratuito?

I. Postquam determinavimus in præcedenti articulo justificationem illam, quæ fit per interiorem renovationem, non posse fieri sine forma habituali, restat nunc inquirere an possit fieri justificatio sine hoc quod sit renovatio interior, et consequenter sine forma intrinseca, quæ tollat peccatum tam in ratione privationis et maculæ, quam in ratione offensæ erga Deum. In qua difficultate quæ latissime solet ab auctoribus disputari, unum invenio certum, et in duobus consistit tota difficultas. Certum est, quod ut tollatur peccatum in quocumque subjecto, et in quocumque statu requiritur aliqua voluntas Dei saltem extrinsece remittens, et condonans peccatum, quæ sine dno io est gratia extrinseca. Nam cum peccatum odio habeatur a Deo, si ejus voluntas eodem modo se habet erga peccatorem, habet illum offensum sibi, et consequenter non tollitur peccatum, et offensæ: si ergo tollitur voluntas

Dei, non habet odio, sed diligit, vel remittit offensam.

II. Difficultas est in duobus. Primo, an sit necessaria etiam de potentia absoluta voluntas Dei, non solum condonans, et remittens peccatum, sed etiam diligens, quod sit acceptans peccatorem ad suam amicitiam; an vero sine amicitia Dei possit tolli offensæ: secundo, an sit necessarius aliquis effectus hujus dilectionis, et voluntatis Dei gratiæ ad extra productus, et in anima receptus; ita ut sine illo etiam de potentia absoluta possit tolli peccatum.

III. In qua re magna est sententiarum multitudo et confusio, quas omnes si ad longum persequeremur rem totam amplius confunderemus, sed breviter reducimus diversarum auctorum placita ad tria præcipua capita. Nam quidam per unum extremum existimant posse peccatum remitti homini tam in hoc statu, quam in statu puræ naturæ sine ulla gratia intrinseca in homine recepta, et sine ulla extrinseca acceptante ad amicitiam Dei. Ita tribuitur Scoto, et sequitur ad ejus fundamentum, qui existimat transeunte peccato, nihil de illo manere, nisi obligationem ad pœnam, quæ obligatio potest a Deo sine admissione ad suam amicitiam relaxari. Expresse sequitur hanc sententiam, licet ex alio fundamento Curiel hic articulo II, dub. II, §. VIII. Eandem sententiam Scoti, probabiliorem reputat Nugno II tomo, III p. disp. IX, sect. III, ubi etiam num. XIII docet posse dari, seu remitti peccatum sive dilectione Dei, qua velit nobis bonum conferre, sed solum qua velit malum auferre: multum autem accedit ad fundamentum Scoti, licet illud primo rejiciat, quatenus præter privationem gratiæ nihil existimat relinquere post peccatum, nisi aliquid morale, seu respectum ad actum pec-